

RAJKO GRLIĆ LJUBAV I MRŽNJA BEZ SEKSA

‘Ustav Republike Hrvatske’ film je o netrpeljivosti, s kojim proslavljeni redatelj prvi put nastupa na festivalu u Montrealu

NAPISAO NEVIO PINTAR
FOTOGRAFIJE IVAN POSAVEC

Kazaljka na kinematografskom satu proslavljenog filmskog redatelja i pedagoga Rajka Grlića (68) napravila je puni krug. Njegov 12. dugometražni film, “Ustav Republike Hrvatske - Ljubavna priča o mržnji”, svjetsku će premijeru imati 3. rujna na filmskom festivalu u Montrealu, što je velik uspjeh, jer riječ je o jedinom natjecateljskom festivalu A-kategorije u Sjevernoj Americi. Dosadašnji Grličevi filmovi prošli su skoro sve najjače festivale svijeta i osvojili brojna priznanja, a ovo će mu biti prvi nastup na uvaženom Montreal World Film Festivalu.

Novi film Rajka Grlića priča je o ljudima koji žive u istoj zgradi i zaziru jedni od drugih jer se razlikuju po imovinskom statusu, seksualnim navikama, nacionalnosti i vjeri. Vjerojatno nikada ne bi međusobno prozborili da ih nesreća na to ne natjera i učini međusobno ovisnim. Mučno i bolno, polagano se počinju otvarati i međusobno prepoznavati kao ljudi.

Redatelj je scenarij napisao u duetu sa svojim dugogodišnjim suradnikom, književnikom Antom Tomićem, a glavnu ulogu povjerio je Nebojši Glogovcu, velikoj zvijezdi srpskog glumišta. Glogovac je prvi put u karijeri glumio u ženskoj odjeći i stiklama jer u filmu tumači prikrivenog transseksualaca, inače uglednog profesora povijesti. U filmu profesor transseksualac svom susjedu policajcu, tumači ga Dejan Aćimović, pomaže da se pripremi za ispit iz poznavanja hrvatskoga ustava. Glavnu žensku ulogu, medicinsku sestru, glumi Ksenija Marinković.

Zašto ste glavnu ulogu dodijelili baš Nebojši Glogovcu?

- Dovoljan je razlog što je jako dobar glumac. Za Kseniju i Aćima je pisan scenarij, a za njegovu se ulogu nikako nisam mogao odlučiti. Pokušao sam s nekoliko glumaca, zaista su bili fantastični i mogli su to odigrati, ali tražio sam još nešto što mi je stalno nedostajalo. Šesti ili sedmi kojeg sam probao bio je Nebojša - i on je bio taj. Ne sjećam se da sam s nekim uspijevao raditi s manje riječi, a više rezultata.

Kakav je njegov glumački rejting u Srbiji?

- On je u Srbiji velika zvijezda. Veliki je kazališni glumac, član Jugoslavenskog dramskog pozorišta, i pred premijeru našeg filma ima premijeru “Hamleta”. Mogao bih satima pričati koliko je suradnja s njim bila ugodna i kako smo brzo pronašli zajednički jezik.

Kako se snašao u ženskoj odjeći?

- Ni on ni ja od te uloge, sredovječnog gospodina koji krije svoju transseksualnost, nismo htjeli raditi karikaturu. Nebojša je zaista studirao i pažljivo gradio taj lik.

Budući da vaš film tematizira neke netrpeljivosti, je li tijekom snimanja u Zagrebu Nebojša Glogovac doživio ikakvu neugodnost?

- Ne, on je normalno ljudsko biće.

Moglo bi se reći i da je Zagreb normalan grad.

- Ja sam Zagrepčanin, ali se ne bih usudio tvrditi da je Zagreb krajnje normalan grad, no uvijek je imao neku toleranciju. Sadašnja netolerancija u Zagreb je donesena sa strane. Inače, točno je da moj film tematizira neke netrpeljivosti. Ante Tomić i ja imali smo s tim vrlo osobna iskustva, znamo temperaturu netrpeljivosti.

Prva uloga
Nebojše Glogovca
u ženskoj odjeći

Dejan Aćimović i
Ksenija Marinković
u sceni novog
Grličevog filma

Kakva su vaša osobna iskustva s netrpeljivošću?

- Velika. Ja sam i otišao iz Hrvatske zbog toga. Mene su novine prvo proglasile Srbinom, onda Židovom, a to je 1991. bila dosta ubojita kombinacija. Kćer su mi u školi pitali je li joj tata četnik. Slobodni tjednik objavio je sliku s potpisom da se ja najbolje osjećam među četnicima zato što sam snimao filmove u kojima su ponekad glumili srpski glumci. Na kraju su ti moji filmovi bili nokautirani, deset godina nisu dali da se prikazuju. Ali, mislim da je zaludno uopće o tome pričati. Moja je odluka bila da odem u Ameriku jer jednostavno nisam htio biti zarobljen u polju bilo kakve mržnje. Na mržnju čovjek reagira mržnjom i onda se povrijedi iznutra, ostane prazan kostur.

Kako izgleda vaš život u Americi?

- Već 24 godine predajem režiju na sveučilištu Ohio i strašno mi se sviđa ta sredina.

Je li netko od vaših studenata postigao zapaženije rezultate?

- Je, snimaju po svijetu filmove. U Americi se fakulteti vrednuju samo po tome što studenti postignu. Preklani je moja studentica iz Perua pobijedila na filmskom festivalu u San Sebastianu.

Kako biste žanrovski opisali svoj novi film?

- To je drama s elementima smijeha, topla ljudska priča o nečemu što je nelagodno.

Po čemu se razlikuje od vaših prijašnjih filmova?

- To je prvi film koji sam radio digitalnom kamerom i prvi moj film u kojem uopće nema sek-

sa. Sve drugo ostalo je isto, ponovno pričam o građanskom Zagrebu, prostoru koji najbolje poznajem. Moj šunkudjed Julius Hühn bio je jedan od prvih fotografa Zagreba, tako da sam obiteljski predodređen da kamerom bilježim grad.

Mislite li da će publika u Montrealu kroz vaš film shvatiti što muči ljude u Zagrebu?

- Ne znam, vidjet ću. Tijekom montaže sam ga testirao u Americi na nekim prijateljima i prvi testovi pokazuju visoku dozu razumljivosti. Film mora biti strašno lokalan da bi nekom vani bio razumljiv, mislim da je to osnovna tajna redateljskog zanata.

Jeste li zadovoljni filmom?

- Nemojte nikada redatelju postaviti to pitanje. Ja ne mjerim film po tome kakav je i što je postigao; moji filmovi su komadi mog života. Tih 12 ostvarenja, a svaki sam u prosjeku radio 3-4 godine, kompletan moj život je u njima. Za svaki film pamtim kako sam ga radio, kojim sam ljudima bio okružen, kako sam se s njima slagao. Na svim tim razinama ovo je bio sjajan film. Ne sjećam se kad sam tako ugodno i lako radio. Producenti su osigurali sve što je film trebao, dobio sam glumačku podjelu koju sam tražio više od dvije godine, scenarij sam s Antom radio skoro tri godine. Sve smo jako dugo pripremali, pa kad zaronite u snimanje, ako tu nema lakoće, igre i veselja, nema na kraju veselja ni s filmom. S ovim mi je bilo baš dobro, sjajno sam se osjećao.

Što biste voljeli da publika iščita iz filma?

- Volio bih da ponekad pokušaju ne gledati ljude oko sebe kroz nametnute klišeje.

Zašto vas je zaintrigirala ta tema?

- Mi smo jednostavno u zraku prije tri godine osjetili da će netko ponovno pokušati dograbiti vlast pomoću rasipanja mržnje. To je uvijek i u svim vremenima najlakši put do moći, i Donald Trump to radi. Mržnja koju političari rasipaju taloži se u ljudima kao pijesak i pri svakom izljevu bijesa, navali nesreće, taj talog prvi izade van. O tome smo htjeli ispričati priču. ▶

**Rajko Grlić
zagledan je u
budućnost s
više tolerancije**

Zar zaista očekujete da će vaš film u tom smislu prosvjetliti publiku?

- Ne, film nije tu da liječi, film nije bolnica niti političko sredstvo, film je pričanje priča, a priče djeluju indirektno. Filmovi su zabilješke o vremenu, nisu ni pedagogija ni politika, nemaju namjeru niti mogu mijenjati svijet.

Tvrdite da je vaš novi film apolitičan?

- Ne, naprotiv, film je političan, ima svoj stav o ovom vremenu, zato smo ga i radili, ali ne polemizira i ne zalaže se ni za jednu politiku. On priča o žrtvama ove politike.

Što bi, dakle, bio stav filma?

- Da smo netrpeljivi, da su nam nametnuli klišeje kako da čitamo ljude oko sebe, da nas politika tjera u male zabrane i kućice kojima je lako manipulirati i da nam je dužnost kao ljudima da se tome odupremo, da mislimo svojom glavom i gledamo svojim očima.

Što u filmu radi odvjetnik Čedo Prodanović?

- Možda niste pratili Čedin glumački razvoj, ali on je igrao u nekoliko mojih filmova. U ovom je advokat koji je došao spasiti jednog klinca, sina saborskog zastupnika, koji je nešto zabljaao.

Imaju li s ovim filmom ikakve veze dokumentarne snimke što ih je vašom kamerom snimala odvjetnica Jadranka Sloković dok je Ivo Sanader izlazio iz Remetinca?

- Ne, to nema veze s ovim filmom. To je nešto drugo, što sam radio četiri godine, film o Čedi i Ivi. Zanimala su me ta dva posve različita lika koje je spojio posao. Čedo je moj prijatelj i kad mi je rekao da ide u Salzburg jer ga zove Sanader, rekao sam mu da se nakon povratka javi i u kameru ispriča što je bilo. Tako je počelo. Otada smo četiri

godine snimali sve moguće u vezi sa Sanaderom. Kad se zbog drugih obveza više nisam imao vremena baviti pričom o Čedi i Ivi, zamolio sam Nenada Puhovskog i Danila Šerbedžiju, koji je sa mnom na tome radio, da preuzmu, jer je to šteta ne pratiti. Oni su nastavili raditi, a ja ću im se možda pridružiti. Činilo mi se beskrajno važno bilježiti da je premijer jedne države u zatvoru zbog takvih optužbi, jer to je prijelomni trenutak kad može početi katarza jedne zemlje. Nepristojno je imati pristup kameri, a ne snimati. Ima tu strašno vrijednog materijala i to će jednog dana, ja se nadam, biti dokumentarac.

Sanader to zna?

- On zna.

I kako je reagirao?

- Povremeno bi pričao s nama, povremeno govorio da neće pričati. Imamo razne proslave rođendana, dva izlaska iz zatvora, koja je snimila Jadranka Sloković, a oba su cjelovečernji filmovi, uopće ih ne treba dotjerivati. Prvi njegov izlazak iz Remetinca ima kadar od 36 minuta od zatvora do kuće. I drugi put je to ponovila. Ta dva kadra govore sve što se o Hrvatskoj mora znati.

Jeste li pročitali Ustav Republike Hrvatske?

- Mislim da sam jedan od dva posto hrvatskih

građana koji su pročitali Ustav. To je prekrasan tekst, jedina je neznaga što je preopćenit pa se unutra može svašta staviti, tako je pisan. S druge strane, šteta je da ga se ne pridržavamo. Kad bismo se pridržavali vrhovnog zakona ove zemlje, Hrvatska bi bila idilična država. Ustav je puno tolerantniji od današnjeg vremena. Po Ustavu je nezamislivo da se dogodi ministar kulture kakav se nama dogodio.

Kakvog ministra kulture priželjkujete nakon izbora?

- Volio bih na tom mjestu vidjeti dobrog producenta, koji zna organizirati i naći sredstva, koji ima gladno oko za nove stvari, čovjeka koji živi u svom vremenu, kojeg kultura veseli i zanima i koji zna da je ona važna, gotovo presudna, za život jedne male zemlje.

Što vas čeka nakon Montreala?

- Idem u Ameriku s četiri studenta raditi njihov cjelovečernji igrani film. Ondje radim još neke projekte, a na jesen će u Ljubljani biti premijera dugometražnog dokumentarca koji sam radio u Sloveniji s Matjažom Ivanišinom, zove se "Svaka dobra priča je ljubavna priča". Govori o slavnim slovenskim glumcima Mileni Zupančič, Borisu Cavazzi i Radku Poliču te redatelju i piscu Dušanu Jovanoviću. O tome kako je tanka linija između priča koje pričamo i naših stvarnih života.

Kad će biti domaća premijera vaše ljubavne priče o mržnji?

- Hrvatska premijera bit će 4. listopada. Film će se paralelno prikazivati u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu.

Planirate li neki novi igrani film?

- Jako bih rado, ali ne znam hoću li imati snage opet skupljati novac i baviti se svim tim popratnim stvarima. ■

S Glorijinim novinarom razgovarao je u svom zagrebačkom domu